

**XIV. DIES THEOLOGICUS: »DOPRINOS KATOLIČKE
CRKVE RAZVOJU OBRAZOVANJA. 350 GODINA
KATOLIČKOGA BOGOSLOVNOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU«**

Nadbiskupijski pastoralni institut Zagrebačke nadbiskupije,
Zagreb, 8. svibnja 2019.

Vlatko SMILJANIĆ

Hrvatsko katoličko sveučilište
Ilica 242, 10 000 Zagreb
vsmiljani@hrstud.hr

Katolički bogoslovni fakultet od 2006. godine održava znanstveni skup pod nazivom *Dies theologicus*, koji zauzima značajno mjesto u znanstvenim događanjima teoloških nadahnuća u Hrvatskoj. Tako je ove godine naziv skupa bio *Doprinos Katoličke crkve razvoju obrazovanja. 350 godina Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*. Pritom ne smijemo smetnuti s uma da je Katolički bogoslovni fakultet najstarija sastavnica Zagrebačkoga sveučilišta i kao takav zauzima posebno mjesto u povijesti visokoga obrazovanja ne samo u granicama Hrvatske nego i čitave srednje i jugoistočne Europe. Skup je bio održan 8. svibnja 2019. godine od 9.00 do 13.00 sati u dvorani Vijenac Nadbiskupijskoga pastoralnoga instituta Zagrebačke nadbiskupije. Program je bio podijeljen na dva dijela, a izlagači su bili izv. prof. dr. sc. Slavko Slišković, pročelnik Katedre crkvene povijesti KBF-a, doc. dr. sc. Daniel Patafta i doc. dr. sc. Ana Biočić, također s potonje katedre, te dr. sc. Vlasta Švoger, znanstvena savjetnica s Hrvatskoga instituta za povijest. Moderator su bili prof. dr. sc. Stjepan Baloban i doc. dr. sc. Davor Šimunec te prof. dr. sc. Tonči Matulić i doc. dr. sc. Lucija Boljat.

Prije početka izlaganja prisutne je pozdravio dekan KBF-a prof. dr. sc. Mario Cifrak. Nakon njega za govornicu je prvi stupio prof. Slišković s temom Crkva i razvoj školstva. Izlaganje je osmislio s ciljem kako bi prikazao ključne događaje i doprinose Crkve razvoju školstva kako na svjetskoj razini tako i u

Hrvatskoj. Naglasio je da Crkva počinje imati ključni utjecaj u razvoju školstva nakon pada Zapadnoga Rimskog Carstva 476. godine. Samostanske, katedralne i župne škole tako su baštinile prijašnje naslijeđe, ali su predstavljale i temelj zapadnog obrazovanja sve do današnjih dana. U povijesti školstva posebnu su ulogu imali benediktinci kao širitelji opće pismenosti, ali i dominikanci te franjevci. Crkva je vodila brigu da opće obrazovanje bude dostupno svima tako da je svaka katedralna škola morala imati učitelja koji je poučavao i siromašnu djecu. Prof. Slišković je tako kronološkim redom, počevši od srednjega vijeka pa sve do XIX. stoljeća, navodio sve značajne doprinose razvoju odgojno-obrazovnih djelatnosti. Za područje hrvatskih zemalja naglasio je osnivanje Sjemeništa đaka sv. Josipa (Seminarium puerorum sancti Josephi) u XVI. stoljeću, gdje je posebnu ulogu imao biskup Ivan Drašković. Na kraju izlaganja spomenuo je odgojno-obrazovne reforme bana Ivana Mažuranića, kada je država počela voditi brigu o cjelokupnim obrazovnim djelatnostima u zemlji, gdje je Crkvi bilo povjereno od prijašnjega cjelokupnog vođenja i upravljanja školstvom samo vođenje nastave vjeronauka.

Doc. Patafta svoje je izlaganje naslovio »Povijest teološkog studija u Zagrebu«. Tu je podsjetio da su, osim dominikanaca i franjevaca, također i pavlini i isusovci imali važnu ulogu u razvoju školstva. Stoga se crkvena odgojno-obrazovna djelatnost može proučavati od XIII. stoljeća, točnije od biskupa Stjepana II., za čijega je doba Zagrebačka biskupija doživjela kulturno-prosvjetno i gospodarsko blagostanje. Tako su zagrebački i čazmanski dominikanci za njegova biskupovanja osnovali samostanske škole za svećenstvo i laike, gdje su osim teologije podučavali i filozofska znanja te slobodna umijeća (*artes liberales*). Pod njegovim je utjecajem djelovao i zagrebački biskup bl. Augustin Kažotić, koji je reformirao zagrebačku katedralnu školu, uredio sustav školstva i brigu za opstojanje učenika te omogućio školovanje siromašnim učenicima. Stoga Kažotića možemo smatrati utemeljiteljem visokoga školstva u Hrvata jer je njegova katedralna škola predstavljala odgojno-obrazovnu instituciju te razine. Uz *artium*, filozofiju i teologiju, na temelju sačuvanih knjiga iz toga vremena možemo zaključiti da se tamo podučavala i književnost, astronomija te zemljopis. Za razdoblje XX. stoljeća posebno je naglasio značaj osnivanja Hrvatske bogoslovne akademije, časopisa *Bogoslovna smotra*, novih pothvata prijevoda Biblije te obnovu diplomatskih odnosa Svete Stolice i socijalističke Jugoslavije 1966. godine.

Dr. Švoger u izlaganju naslovljenom »Reforma visokoškolske nastave u Habsburškoj Monarhiji i stvaranje modernog sveučilišta u Zagrebu« naglasila je važne utjecaje reforme Bečkog sveučilišta sredinom XVIII. stoljeća, koja je

utjecala i na reformu Zagrebačkog sveučilišta tijekom XIX. stoljeća. Tu su najvažniji Nacrt temeljnih načela javne nastave u Austriji (*Entwurf der Grundzüge des öffentlichen Unterrichtswesens in Österreich*) iz 1848. te *Osnove temeljnih pravilnih javnoga obučavanja za Hrvatsku i Slavoniu* iz 1849. godine, kao najvažniji zakonski prijedlozi za razvoj školstva Habsburške Monarhije i hrvatskih zemalja. Upravo je na tim temeljima stasalo moderno Zagrebačko sveučilište s teološkim, pravnim i filozofskim fakultetima.

Posljednje izlaganje naslovljeno »Doprinos profesora Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilištu u Zagrebu kroz službu rektora Sveučilišta« održala je doc. Biočić. Odmah je istaknula kako je Matija Mesić bio prvi rektor modernoga Zagrebačkog sveučilišta kao katolički svećenik i profesor povijesti s tadašnjega Mudroslovnoga fakulteta. Za njegovu djelatnost ključnu je ulogu imao biskup Josip Juraj Strossmayer, koji je još 1861. godine u Hrvatskom saboru govorio o potrebama moderniziranja Sveučilišta, što se zaista dogodilo trinaest godina kasnije. S obzirom na to da su se rektori izmjenjivali svake godine, tako je svake treće godine rektor bio iz redova profesora Bogoslovnoga fakulteta. Tako su rektori bili Anton Kržan, Franjo Iveković, Feliks Suk, Gustav Baron, Antun Franki, Ivan Bujanović, Antun Maurović, Juraj Dočkal, Rudolf Vimer, Antun Bauer, Josip Volović, Josip Pazman, Fran Barac, Ivan Angelo Ruspini, Stjepan Zimmermann i Andrija Živković. U izlaganju je predstavila njihove najznačajnije doprinose te naglasila da poslije Drugoga svjetskog rata stjecajem političkih okolnosti, profesori s Bogoslovnog fakulteta više nisu bili birani za rektora. Nakon rasprave skupu se ponovno obratio dekan prof. Cifrak te zatvorio skup.

Taj je znanstveni skup pokazao važnost, ali i još uvijek veliku potrebu za istraživanjem povijesti hrvatskoga školstva i svih odgojno-obrazovnih djelatnosti. Crkva je u tomu imala najvažniji utjecaj i kao takva tijekom svih vremena predstavljala je intelektualnu, moralnu i duhovnu vertikalnu odgoja i obrazovanja u Hrvata. Stoga mladim istraživačima predstoji daljnje proučavanje utjecaja Crkve na razvoj školstva, gdje će zasigurno naći brojne, dosada neistražene teme iz povijesti nacionalne pedagogije.